

HET WERKELIJKE RIJK GOD

Er zijn nogal wat versies in omloop over het Rijk Gods. Volgens sommige mensen komt het Rijk Gods iets zeggen. Ze nemen dan aan, dat er een tijd zal komen, dat de gehele wereld wordt geregeerd door een theocratie, die alle wetten en regels, zoals zij ze kennen (in hun geloof natuurlijk) op de gehele wereld zal afdrukken, waardoor een ieder in overvloed, in vrede en in vrome, kuise jubilaties zal leven.

Anderen zijn geneigd het Rijk Gods te zien als iets, wat je zoekt in het hiernamaals. Het Rijk Gods begint eigenlijk pas als de mensheid heeft afgedaan. Een standpunt, waarvoor ik iets meer kan voelen, omdat de mensen de goddelijke waarde van de aarde en de schepping voor elkaar nogal eens onaanvaardbaar plegen te maken. Maar ook hiertegen zijn bezwaren te opperen.

Dan is er een laatste groep die zegt: Het Koninkrijk Gods ligt in ons, maar wij moeten dit op een bepaalde wijze veroveren. Wij moeten dat Koninkrijk eerst gaan waar maken. Maar een Koninkrijk, dat je eerst moet waar maken in jezelf, is een Koninkrijk dat voor jou dus nog niet bestaat. Als er sprake is van een werkelijk Rijk Gods, moet het altijd bestaan. De visie, die ik u ga voorleggen - misschien hier en daar afwijkend van het gangbare - is dan ook gebaseerd op:

Ten eerste: het feitelijk en altijd bestaan van het Rijk Gods in elke vorm van leven, waarin een werkelijkheid wordt ervaren.

Ten tweede: ik wil u duidelijk maken, dat dit Rijk Gods niet afhankelijk is van uw kennen en uw erkennen, maar dat het Rijk Gods werkelijk wordt, wanneer men een bepaalde innerlijke status bereikt. Een status, die niet van kennis afhankelijk is.

Ten derde: hoop ik aan te tonen, dat elk beroep op het Koninkrijk Gods en de macht Gods, zoals dit op aarde pleegt te geschieden, zinloos is, tenzij dit Rijk Gods voor de mens reeds werkelijk is.

Een mens, die aan God denkt, denkt aan Hem als rechtvaardigheid, als vreugde, als liefde, als schepping, kortom, als de absolute wet van het Al.

Een mens, die in het Huis Gods, het Huis des Vaders, het Rijk Gods woont, leeft in vreugde, in de hemel. Een ieder, die niet daarin leeft, leeft in de hel. Het Rijk Gods is eeuwig en onveranderlijk, maar het is op aarde niet zo kenbaar als in de hemel.

Stelling: "Het rijk Gods kan voor ons slechts bestaan" indien wij de vreugde, die wij normalerwijze aan de hemel toeschrijven, hier weten te ervaren. Vreugde ervaren is niet een kwestie van feiten alleen, maar van het ondergaan van die feiten. De machten en mogelijkheden, die wij aan de hemelen toeschrijven, zijn ons eigen, mits wij ons wezen en onze vreugde op de juiste wijze weten te richten.

Het Rijk Gods is niet uit te drukken als een organisatie of als een wet, kortom, als een menselijk kenbare vorm, doch slechts als een in de mens bestaande mentaliteit; beter gezegd. een gevoelstoestand. Dat klinkt misschien een beetje vreemd, maar God heeft alle dingen geschapen. God heeft dus ook geschapen - neemt u me niet kwalijk dat ik het zo zeg - de bloemetjes en de bijtjes en al datgene, wat ouders hun kinderen verder liever niet vertellen. God heeft geschapen de bergen en de oceanen, de storm en de windstilte. Hij heeft álles geschapen. Dit alles is deel van God. In het Rijk Gods moet er dus vreugde zijn. In het Rijk Gods bestaat er geen belemmering of beperking.

Het enige, dat er bestaat, is de beperking van het eigen "ik", en deze komt voort uit eigen kwaliteit, niet uit de wetten van het Rijk. Dan mag ik stellen, dat het totaal van de mogelijkheden om op aarde vreugde te puren deel is van het Rijk Gods; dat elke verwerping daarvan tevens een verwerping is van het werkelijke Rijk Gods. Op grond hiervan durf ik stellen dat elke mens, die zijn medemensen om welke reden dan ook hun geluk, hun genoegens, hun genietingen zou willen ontzeggen, in feite strijdt tegen het werkelijke Rijk Gods.

Op basis van dit alles zou ik dan willen stellen, dat elke mens, die tracht de persoonlijkheid en de kwaliteiten van een ander naar zijn inzichten te veranderen, zich verzet tegen het werkelijke Rijk Gods. Dat impliceert dus heel wat meer dan alleen maar dat er een werkelijk Rijk is en dat dit in vreugde bestaat. Wat ik hier stel, betekent dat de mens de werkelijkheid van het Rijk Gods voor zich voortdurend verwerpt, omdat hij in zijn algemene bemoeizucht - en vaak ook zelfzucht - eenvoudig niet in staat is te zien, dat een God Zich openbaart in het verschijnsel en dat een vreugdige aanvaarding van die God ook de vreugdige aanvaarding van elk verschijnsel inhoudt.

Het is natuurlijk heel aardig om tegenover God de duivel te zetten. Maar u heeft het al zo vaak gehoord als argument: de duivel zou niet bestaan, indien God hem niet had geschapen. God was alwetend. Dus wist God dat de duivel duivel zou worden, zelfs als we hem aanvaardden, zoals hij kerkelijk wordt verkondigd: Lucifer zonder lichtgevallen in de duisternis; de gevallen ster uit de hemelen. Zelfs als we dat accepteren, dan nog heeft God hem geschapen. De alwetende Godheid wist wat Hij deed. Dientengevolge zal zelfs deze kracht van duisternis vreugde (het werkelijke Rijk Gods) mede bevatten en uitdrukken.

En daarmee zitten we aardig in de moeilijkheden. Want als er niets meer is, waarop ik mij kan beroepen om een verschijnsel, een mogelijkheid, een actie af te wijzen in de naam van God, dan kan ik het nog alleen maar doen in naam van mezelf. Het werkelijke Rijk Gods is juist het rijk van de absolute vrijheid. Niet van een vrijheid - begrijpt u mij goed - die veel verder gaat dan je kunt verdragen. Het Rijk Gods is een vrijheid, die tot het maximum van vrijheid gaat, die je kunt aanvaarden.

Wij leven in de werkelijkheid van God; en dat bedoel ik nu niet als een vroom smoesje, want dat wordt er maar al te veel verteld. Ik bedoel dit als een constatering van een feit. De alscheppende Macht, de kracht van Licht, de waarde, waaruit alles is voortgekomen, heeft ons met al onze mogelijkheden, al onze krachten, met de totale inhoud van ons wezen geschapen, voortgebracht. Het Rijk van Die God is de uitdrukking van die God. God is vreugde, indien we Hem aanvaardden. God is liefde, indien we Hem aanvaardden, enz. enz.. Indien God Zich niet op die manier kenbaar in de wereld manifesteert, dan ligt dit niet aan God, maar aan de mens. Als de mens meent, dat hij die manifestatie van God ergens anders moet gaan zoeken, dan is hij doodgewoon een dwaas; dan wil hij weer de waarheid niet aanvaarden. Hij gaat daarom vertellen, dat het elders bestaat. Zoals je soms vertelt, dat (natuurlijk, in Nederland zijn die dingen niet mogelijk) als je naar Parijs gaat, dan kun daar heel wat beleven. Wat veel beter klinkt voor de zuiver calvinistische geest van Holland. Maar degene, die dat oprecht meent, heeft nog nooit gekeken wat er b.v. in Den Haag aan de hand is. Dat heet niet voor niets, klein Parijs.

Dit projecteren op afstand is een proberen jezelf vrij te maken van iets. De mens, zoals hij normalerwijze leeft, kan geloof ik voor zichzelf dat Rijk Gods (die vrijheid) nog wel accepteren, maar hij kan niet aanvaardden dat een ander die vrijheid op zijn manier zal bezitten. En daarom ligt het Koninkrijk, Gods ergens anders. Daarom is het Koninkrijk Gods in de dogmata van onze kerk. Daarom is het in het Koninkrijk der hemelen. Daarom zal er eens een machtig vorst komen, gezeten op de wolken, nederdalend op de aarde en overweldigend zijn rijk daar stichten voor duizend jaar. Wat kolder is! Wat een vlucht is voor de werkelijkheid. Ik moet dus proberen de zaak nog reëler, duidelijker en eenvoudiger te stellen. De mens gelooft heel veel dingen, die hij niet kan bewijzen. Maar hij bezit een aantal zekerheden, zonder welke hij geen mens kan zijn. Onder deze zekerheden zijn, gevoel van waardigheid, gevoel van verheven zijn boven de rest van de wereld, gevoel van verbondenheid met de mensheid ook misschien met een deel ervan.

Die mens heeft dus een bepaald aantal begripwaarden, die niet in de materiele realiteit zonder meer passen, maar die kennelijk oorzakelijk zijn juist voor de karakteristieken van het mens-zijn. Bij al deze dingen gaat de mens uit van de eenmaligheid van zijn wezen, zijn bestaan en zijn persoonlijke waarde. Nu weten we allemaal, dat er mensen zijn, die een herinnering hebben aan vorige levens. We weten dat er mensen zijn, die vooruit kunnen zien in de toekomst. Op grond hiervan durf ik stellen; De waarde van de mens is niet eenmalig. Zijn wezen is niet een eenmalige manifestatie en de werkelijke zin van zijn bestaan breidt zich ver buiten de huidige bestaansfase uit. Ik ga dan verder stellen: Daar de mens in zijn bestaan altijd weer gefrustreerd en ongelukkig blijkt te zijn, tot het ogenblik dat hij zichzelf vindt - zoals dat wordt gezegd - mag ik wel pomen dat de mens, die zichzelf vindt, in feite het Rijk

Gods heeft gevonden, of zo ge wilt de hemel. De hemel ligt dus niet ergens in een bepaalde sfeer, zij behoort niet specifiek tot een hiernamaals, zij is een toestand, die op aarde voor elke mens denkbaar en zelfs bereikbaar is. Stel ik dit omtrent een hemel, zo moet ik dit stellen omtrent een hellesfeer of een duistere wereld. Ik concludeer dat de mens, die de vrijheid van zijn eigen wezen en de verantwoordelijkheid voor dit leven volledig aanvaardt, voor zichzelf tot een gelukserkenning kan komen. Hij kan zodanig in harmonie komen met het geheel van zijn gekend bestaan, dat hij daarin voortdurend betekenis heeft, dat hij voortdurend slaagt in zijn pogen, al is dat voor anderen niet altijd even kenbaar, en dat hij daarbij een voortdurende zekerheid kent omtrent hetgeen verder voor hem noodzakelijk is. Deze mens bereikt alles, wat werkelijk deel is van zijn wezen, omdat hij getrouw is aan dat wezen; hij bevindt zich in een hemel.

Elke mens, die zichzelf niet weet te erkennen en te vervullen, die om welke redenen dan ook iets van zijn emotioneel leven, gedachteleven amputeert, is onevenwichtig en ongelukkig. Hij zal er niet in slagen om harmonieus gelukkig te zijn. Hij zal zichzelf niet maken. Hem zal niet alles gelukken. Hij leeft dus in een hel. Dat daarin natuurlijk verschillende trappen kunnen bestaan, is niet te ontkennen. Maar als we het nu eens zo gaan interpreteren: Het Rijk Gods is overal. De mens, die van het Rijk Gods afwijkt, een deel ervan afwijst, zal in het begin dit Rijk nog kunnen zien. Hij zal dus toch nog ergens de harmonie van het bestaan kunnen aanvoelen. Hij kan nog terugkeren. Wie in zijn streven volhardt, zal in elke volgende fase van bestaan verderaf komen te liggen van deze goddelijke Werkelijkheid. Voor hem wordt dus de wereld voortdurend minder van kwaliteit. Zijn wezen wordt steeds meer een bron en gelijktijdig een verzamelplaats van frustraties. Hel zowel als hemel hebben dus een progressief effect. Het ware Rijk Gods is de aanvaarding van jezelf en van het zijn. De afwijzing ervan is de ontkenning van het Rijk Gods, of zo u wilt de ontkenning van je eigen werkelijkheid en daardoor ongeluk. Het is duidelijk, dat vele liefhebbers van macht gaan verkondigen, dat zij het Rijk Gods brengen of prediken. Sommigen doen dat zeer oprecht en zullen gelukkig zijn in deze prediking, omdat dit voor hen een wijze is om zichzelf uit te drukken. Eet ware Rijk Gods kan in deze werkelijkheid voor een mens liggen in de prediking van een leer, zelfs indien die leer niet juist is, mits de mens daarin zichzelf wel volledig kan waarmaken en uiten. Nu wordt het lastig. Een man van het Leger des Heils kan dus een leer prediken, die volledig waar is voor hemzelf, waarin hij God vindt, waarin hij het Koninkrijk der hemelen op aarde vindt, maar die gelijktijdig voor een ander een beperking zou kunnen betekenen van het Rijk Gods. Wat voor de een een sleutel is, is voor de ander een grendel. De dogmaticus kan voor zich in een dogma of in vele dogmata wel degelijk iets uitdrukken dat voor hem het Rijk Gods is. Maar dat is dan niet voor iedereen het werkelijke Rijk Gods. Het grote gevaar is hier de kwestie van interpretatie. Laten we daarom even constateren: Daar het wezen van elke mens als product van een lange reeks ontwikkelingen in een zekere zin uniek is, zal ook de beleving van het werkelijke Rijk Gods in zekere zin uniek blijven. Er is geen mogelijkheid op enigerlei wijze door gezag, lering, het stellen van regels, wetten of zelfs het aanwijzen van een algemene weg, die dwingend is voor anderen, het Rijk Gods waarlijk te openbaren. Erg lastig. U vindt het misschien niet lastig. Maar u kunt dus nooit een waarheid prediken, die de waarheid van het ware Rijk Gods is. U kunt alleen die werkelijkheid beleven.

Maar hoe moeten we dan verklaren, dat er mensen zijn, die machten kunnen oproepen, welke anderen niet kunnen oproepen? Het ware Rijk Gods is de hemel. Als we dat heel primitief bezien, dan kunnen we ons voorstellen, dat een heilige (waar zou je die eigenlijk op deze wereld vandaan moeten halen!?) naar God gaat en zegt; "God, doe me het genoeg en genees die mens, of doet U dat wonder even." Iemand, die tot het werkelijke Rijk Gods behoort, zal wonderen moeten kunnen doen. Waarom niet? In vele gevallen omdat het wonder een aansprakelijkheid betekent, niet alleen tegenover de wereld maar ook tegenover jezelf en voor je beleven van die wereld, dat je niet aankunt. Menig mens zou de hemel verliezen in een aansprakelijkheid, die hij niet aankan. Daarom gebeuren er dus niet altijd wonderen; maar de mogelijkheid moet bestaan. En wat vinden we nu? Tovenaars, magiërs, wonderdokters, beschilderd en met botjes in de handen, met kragen van leeuwen- of berentanden e.d. doen wonderen. Sommigen van hen zijn oplichters, dat weten we. Die werken met vergif e.d., maar er blijven er nog genoeg over die dingen doen, welke je niet kunt begrijpen; die op afstand zien en horen; die ook ziekten kunnen genezen, die een gunstige jacht kunnen veroorzaken; die zelfs de elementen kunnen bevelen; die niet alleen een regendans beginnen, als ze weten dat er regen komt, maar die regen oproepen als ze er niet zou kunnen zijn... en dan komt ze

ook. Zouden we die mensen dan moeten beschrijven als ware ingezetenen van het Koninkrijk Gods? Zou dat dan in het werkelijke Rijk Gods bestaan? Voor degenen, die in een strikt geloof of in een bepaalde filosofie zijn opgegroeid, lijkt het me heel erg moeilijk dit te accepteren. Toch is het zo. Want wat blijkt er nu? De werkelijke magiër, tovenaer, wonderdokter leeft in de eerste plaats in zijn riten, zijn tovenarijen, zijn magie zijn werkelijke wezen uit. Hij is het zelf, die hier wordt waargemaakt. Hij benadert dus de werkelijkheid van levenserkenning en van levensaanvaarding. Bovendien zal hij van niemand verwachten, dat hij die geheimen kan begrijpen of ze met hem kan delen. Hij is agens. Hij is het actiefmakende middel in de natuur, die hij op een bepaalde wijze erkent. Hij weet, dat iedere andere tovenaer het op een andere manier kan doen en kan beleven. Hij wil er misschien eens over vechten wie de beste is, maar nooit over de waarde van hetgeen een ander doet. Deze mens is deel van het werkelijke Rijk Gods, omdat hij heeft begrepen of aanvoeld, dat wij God en Zijn realiteit niet kunnen benaderen door eenvoudigweg regeltjes te stellen, maar alleen door Hem te beleven; omdat hij aanvoelt of begrijpt dat dit beleven niets te maken heeft met de wereld; dat je er voor de wereld desnoods een vertoning omheen kunt bouwen, opdat ze maar niet merken wat voor jou waar is; maar dat dit waar-zijn, dit geheel opgaan in een bestaande werkelijkheid, jou een zeker harmonisch gezag geeft. Wie dat allemaal weet, zal het werkelijke Rijk Gods niet bij voorkeur gaan zoeken onder de filosofen en geleerden; en ook dat is begrijpelijk. Want een filosoof wil een redelijke gedachteopbouw hebben. Een geleerde wil een aantal wetenschappelijke feiten hebben, maar het Rijk Gods is al het bestaande zonder enige uitzondering. Het is niet de uitdrukking in vorm, het is niet de sequentie van ontwikkeling, het is een totaliteit, waaruit je a.h.w. put. Het leven in het ware Rijk Gods is als een enorme boomgaard. Je kunt van elke boom fruit plukken, niet alleen maar van één. Je kunt in alle richtingen wandelen; er bestaat geen eenrichtingsverkeer. Je kunt er drinken en niet alleen aan de daarvoor bestemde fontein. Je mag alle dingen zingen, zelfs yeah, yeah, yeah en niet alleen halleluja. Ik weet niet, of u begrijpt wat ik daarmee wil zeggen? Het is juist de absolute vrijheid, die een rol speelt. Een magiër aanvaardt die absolute vrijheid als vanzelfsprekend. Hij is nu eenmaal zo, zijn relatie is zo en hij vraagt zich niet af, of die vuurgeest, die salamander of wat anders, waarmee hij praat, nu echt is of niet. Daar gaat het hem niet om. Het gaat hem om de boodschap, om de uitdrukking van de macht, om de beleving. En zolang hij zichzelf daarin waar en groot voelt, kan hij iets bereiken.

Een eenvoudig mens gelooft misschien zo stom, dat een verstandig mens zich wel eens afvraagt: hoe kun je je nou werkelijk zo in de boot laten nemen? Dat je je door een geestelijke leidsman laat voorschrijven hoe laat je moet opstaan, hoe laat je naar bed mag gaan, naar wie je wel en naar wie je niet mag kijken, bij welke kruidenier je kunt kopen en op welke dagen je iets wel of niet moogt eten. Dat klinkt krankzinnig. Maar de eenvoudige gelovige ziet dat niet als een belemmering. Hij staat er dus anders tegenover dan u. Voor hem is dat eigenlijk heel normaal; het is de uitdrukking van een persoonlijke relatie met iets anders. Zolang hij dat andere voor zichzelf nu maar kan waarmaken, is hij gelukkig, kent hij een vreugde, die ver boven alle stoffelijke feiten uitgaat. Hij leeft in het werkelijke Rijk Gods.

Is dat werkelijke Rijk Gods esoterisch te benaderen? Neen. Esoterisch kunnen wij slechts onszelf benaderen. Als wij onszelf benaderen (dat hoort er wel bij), dan zullen wij door de erkenning van ons wezen ook de goddelijke werkelijkheid erkennen en zullen wij ons daaraan kunnen aanpassen. Maar het proces van de bewuste esoterische bestreving is lang niet altijd noodzakelijk om de goddelijke werkelijkheid te kennen, om het werkelijke Rijk Gods rond je te ervaren, erin te leven en erin gelukkig te zijn. Omgekeerd kun je ook niet zeggen, dat het altijd mogelijk is om er zonder esoterie te komen. Dat ligt aan je persoonlijk. De weg is altijd een persoonlijke. Elke weg, die tot het ware Rijk Gods moet voeren, is in de eerste plaats een weg, die beperkingen afbreekt, niet één die hekjes opbouwt. Het afbreken van belemmeringen lijkt de mens altijd strijdig met God. God is alle dingen en in alle dingen. De dingen zelf zijn goed zolang God daarin erkend en beleefd wordt. Wie dat doet, hoe dit gebeurt, is van geen belang. Elke belemmering, elk hekje, dat ik neer zet, is in feite een verwijdering van het Goddelijke. Daarom ga ik nu een paar eenvoudige stellingen lanceren, die u - hoop ik - ook later nog eens zult willen overdenken;

Eerste stelling: Leven in de werkelijke wereld betekent ook leven in het werkelijke Rijk Gods. Wie in de werkelijke wereld leeft, zal zijn eigen verantwoordelijkheden dragen en daaraan vreugde beleven. Hij zal zijn eigen verplichtingen vervullen en daarin geluk vinden. Hij zal zijn eigen wegen kiezen en juist door de vrijheid van die keuze zich beperken waar hij zich

onmachtig waant en strevend waar hij zijn mogelijkheid erkent. Hierdoor vindt hij het ware Rijk Gods, de vreugde in het "ik" die een zodanige harmonie met al het zijnde betekent, dat al het zijnde zal beantwoorden aan de mens, zo hij in waarheid leeft.

Tweede stelling: Aangezien alle begrippen vaag zijn, zelfs de meest concreet geformuleerde, mag worden gezegd, dat de vaagheid, waarmee men voor zich het werkelijke Rijk Gods omschrijft, niet belangrijk is, mits de beleving reëel is. De beleving is dus het belangrijkste element in het bestaan, niet de overpeinzing. Overpeinzing heeft eerst dan zin, indien de beleving niet werd begrepen of verwerkt, of men niet tot een beleving kan komen, omdat men nog niet weet hoe men zich daarin zou kunnen uiten.

Derde stelling: Elk gebruik van God als een macht of ook wel eens als een stok achter de deur, elk beroep op God om eigen macht over anderen te rechtvaardigen bewijst, dat hier in kerkelijke termen gesproken duivelse krachten aan het werk zijn. Elke drift naar macht, elk getrokken worden tot gezag en heerschappij is een verwijdering van Gods Rijk. In het werkelijke Rijk Gods regeert alleen God Zelf. God regeert over elke mens volgens Zijn wil (Gods wil) en naar Zijn believen (Gods believen). God houdt geen rekening met de andere schepselen zolang het gaat om hun ratio, hun rationele wensen. God houdt slechts rekening met de schepselen zoals ze zijn.

Noot: Menig mens, die zichzelf rationeel waant, bewijst reeds daardoor zijn er rationaliteit, daar immers de redelijkheid aan zoveel van zijn handelingen ontbreekt dat hij reeds hierdoor de redeloosheid van zijn werkelijk streven en bestaan aangeeft. Die laatste hatelijkheid moet u ook eens overwegen. Ze slaat natuurlijk niet op u, tenzij de schoen past. En als die wringt, vraag u dan eens af, of de fout aan de schoen of aan de voet ligt.

Een laatste opmerking: Ik heb in dit alles willen betogen: absolute vrijheid. Ik heb daarbij echter ook aangeduid: de beperking, die in de mens zelf ligt. Menigeen zal uit dit betoog willen afleiden, dat ik hier een pleidooi heb gehouden voor alles, wat maar verwerpelijk lijkt in de ogen der mensen; absolute morele anarchie b.v., omdat dit het Rijk Gods zou zijn. Maar dat is niet waar. Een mens, die volgens zijn besef van innerlijk geluk leeft en dit niet tracht te suppleren door uiterlijke statussymbolen, zal vanzelf beperkingen kennen.

Om het heel eenvoudig te zeggen: Als twee mensen elkaar waarlijk beminnen, dan hebben ze lak aan bijkomstigheden. Hun liefde hoeft zelfs niet te worden uitgedrukt in de hier in het westen obligate begrippen als trouw e.d.. Zij wordt uitgedrukt in een eenheid, waardoor ze elkander aanvaarden zoals ze zijn en in dit aanvaarden geluk vinden. Het is heel goed mogelijk, dat de ene mens zichzelf alles gaat ontzeggen, zelfs veel meer dan iemand ter wereld van hem zou eisen, om zo zijn ware wezen uit te drukken en gelukkig te zijn. Een ander zal zich misschien aan geen enkel door mensen gestelde grens storen. Zolang de mens daarbij trouw is aan zijn innerlijk wezen en zich niet in uiterlijkheden verliest, leeft deze mens volgens de wetten van het ware Rijk Gods. Elk mens, die wetten overtreedt met een gevoel van steelsheid of schuld, erkent daarin iets verkeerd. Zolang hij innerlijk dit verkeerde niet eerst heeft ontleed en voor zichzelf heeft uitgemaakt, of dit nu een werkelijk innerlijk besef is of alleen maar een hem opgedrongen gewoonte, zal hij zich moeten beperken; dan kan dit niet.

Ik geloof, dat ik hiermee een aardig beeld heb gegeven van het werkelijke Rijk Gods. Dat mag zo kort voor de Kerst wel eens een keer gebeuren, want zo dadelijk zult u horen spreken over vrede op aarde, de mensen van goeden wille en welbehagen, over het Kindeke dat lag in de stal, over de goedheid van God, Die ons Zijn enig geboren Zoon op aarde heeft gezonden (een term, die me altijd onduidelijk blijft) en vele van die dingen meer. Ik geloof, dat al deze termen en denkbeelden ergens passen in het ware Rijk Gods als een erkenning van God op een bepaalde manier; als een reden om jezelf te zijn, juister en beter dan anders. Maar ik geloof ook, dat het naar voren sleuren van dergelijke begrippen als paradepaardjes om daarmee de nadruk te leggen op de verplichting tegenover een bepaalde samenleving, een bepaald geloof of een bepaalde denkwijze misschien, fout is. God geeft ons de vrijheid onszelf te zijn, wetende dat slechts de mens, die zichzelf in waarheid beproeft, in waarheid God kan aanvaarden. Een mens, die in Gods naam wetten oplegt en beperkt, ontnemt zijn medemens wat God hem heeft gegeven. En als hij dat dan gaat doen met een beroep op Maria, Jozef, het Kindeke in de stal en al wat daar verder bij te pas komt, dan vind ik dat meer dan schandalig. Als men een mythos opbouwt, waarin bepaalde figuren worden verheven tot ver boven het

menselijke, dan heb ik daartegen op zichzelf geen bezwaar, want het kan een uitdrukking zijn van een innerlijk proces, van een innerlijke erkenning van God en de werkelijkheid. Maar op het ogenblik, dat men deze mythos gaat gebruiken als een zweep om anderen te drijven en voort te jagen, dan zeg ik: Dit is dwaasheid. Aan alle goede herders in spe daarom één goede raad: De goede herder was geen goede herder, omdat hij zijn kudde leidde, maar omdat hij de schapen, die hulpeloos en verdwaald waren, in staat stelde terug te komen tot de kudde. Hij, die tracht de mens te leiden in wat hij noemt het Koninkrijk Gods, misleidt zichzelf en waarschijnlijk ook de mens. Hij, die tracht een ieder, die in ongeluk en duisternis het Rijk Gods niet meer kan beleven, terug te brengen tot deze vreugde, tot de innerlijke beleving van het bestaan met al zijn achtergronden, die handelt als een goede herder. Hij, die anderen gaat vertellen wat goed voor hen is, is een dwaas. Hij, die anderen in staat stelt om datgene, wat zij voor zichzelf als juist en goed ervaren, tot stand te brengen en hen zelfs wil steunen, indien daarbij mislukkingen voorkomen, handelt ten goede. Het ware Koninkrijk Gods, mijne vrienden, is de vrijheid, waarin zelfs de dienstbaarheid aan anderen slechts een uitdrukking van die vrijheid is en kan zijn.

DISCUSSIE

❖ *Is het voor de mens mogelijk voortdurend in vreugde in het Rijk Gods te leven? We leven hier toch tussen de tegenstellingen.*

Het is voor de mens mogelijk voortdurend in vreugde, dus in het werkelijke Rijk Gods te leven, indien men beseft dat de tegenstellingen op zichzelf een aanleiding zijn tot vreugde. Wie de positieve mogelijkheden in de vele tegenstellingen erkent, zal in de eerste plaats de z.g. ergste negatieve aspecten daarvan teniet doen. Wie ziet dat vechten noodzakelijk is en dat vechten op zich zelf een vreugde kan zijn, zal voorkomen dat er oorlogen komen, omdat hij die energie op een andere en prettiger wijze weet af te reageren en op den duur al datgene, wat nu als negatief aspect in de wereld geldt, zal kunnen ombuigen tot iets, wat voor die mens vreugdevol en positief is en voor zijn medemensen tenminste geen extra leed veroorzakende invloed vormt.

❖ *Zijn er ook positieve aspecten van de duivel?*

Ja, natuurlijk zijn er positieve aspecten van de duivel. Al is het alleen maar dit: Aan wie anders zoudt u uw eigen dwaasheden en zonden moeten wijten, indien u niet kon teruggrijpen naar de inblazingen van deze heer? Met andere woorden: de duivel heeft dus - al is hij grotendeels ook een legendarische figuur - wel degelijk positieve aspecten. Want hoe kunnen wij het licht appreciëren, als we niet weten dat er schaduw of duister kan zijn? Hoe kunnen wij goedheid appreciëren, als daarin niet dat heel klein beetje kwaadaardigheid in schuilt, die echter aan de goedheid haar waarde geeft? Een eenzijdig bestaan is laf als pap zonder zout. Een leven in de tegenstellingen, mits juist geleefd, heeft alle kruidigheid van het best bereide gerecht en geeft daarnaast een betere spijsvertering en juistere verzadiging dan het zouteloze. Ik hoop, dat dit voldoende duidelijk is.

❖ *Dit klinkt wat lucultisch. Ik zou zeggen, als ik me behoorlijk gelukkig voel, dan geloof ik dat ik dat helemaal niet ondanks het duister doe.*

Mijn waarde vriend, u bent juist heel vaak gelukkig, omdat er iets van het duistere in zit.

❖ *Een duister geluk in dit geval.*

Neen. Uw geluk wordt echter pas tot geluk, omdat de sleur wordt gebroken door dit kleine element, wat we dan duister, kwaadaardigheid of demonie kunnen noemen, waardoor het een bijzonder aspect krijgt. Anders gezegd: Het zuiver goede is niet beleefbaar; het is slaapverwekkend en vaak walgelijk. Maar zodra er dat klein tikkeltje duivels denken achter gaat zitten, dan kunnen we het ineens appreciëren en geeft het een ervaring, een beleving en is het waardevol. Anders gezegd: de Duivel is een positief aspect in het bestaan, omdat zonder hetgeen wij kwaad of duivels noemen een appreciatie van het leven voor ons niet goed mogelijk zou zijn.

❖ *Is het dan zo dat de duivel geen begrip is in 't Goddelijke ...enz.*

Dat is natuurlijk weer een theologische kwestie. Maar als we het praktisch willen bekijken, dan kunnen we het zo beschouwen: God openbaart Zich in de totale scala van mogelijkheden. Omdat wij als mens en vaak als geest er niet helemaal bij kunnen dat één wezen dat allemaal

omvat en we er geen raad mee weten, hebben we een deeltje afgezonderd en daarop een ander etiket geplakt. De duivel is God; maar nu met een aangezicht dat wij vrezen te erkennen of weigeren te erkennen.

❖ *In de astrologie wordt gesteld, dat alles vast ligt. Is dit onjuist en zo niet, hoe past dit in de door u bedoelde absolute vrijheid?*

De astrologie stelt niet dat alle dingen vastliggen, althans de goede astrologie. Er zijn natuurlijk wel astrologen, die graag de voorbeschikking erbij halen, maar dat zijn mensen, die kennelijk hun eigen vergissingen willen verklaren door te vertellen, dat het voorbeschikt was dat ze de zaak verkeerd zouden uitleggen. Een goed astroloog beseft, dat er bepaalde ritmen en tendensen bestaan, die ook aan de hand van de loop der planeten zijn af te lezen, waardoor zekere neigingen in bepaalde perioden optreden. Maar nu moet u me niet kwalijk nemen. Als u honger hebt, kunt u nog altijd zeggen: "Ik ben al te dik" en verder blijven hongeren; of zeggen; "Kom laten we eens stevig gaan bunkeren". U heeft dan nog steeds de vrijheid van beslissing, al zal de honger u wijzen op de mogelijkheid tot voedselopname. Op dezelfde wijze kunt u deze astrologische zaken beschouwen. Ik hoop, dat ik me met deze gelijkenis niet wederom het verwijt van een te luculische interpretatie op de hals heb gehaald.

❖ *Is de angst eigenlijk niet de belemmering om te kunnen ingaan in het Rijk Gods?*

Ik zou het haast niet beter kunnen uitdrukken. De angst van de mens komt voort uit zijn onbegrip. Zijn onbegrip komt deels voort uit zijn gebrek aan ervaring, deels uit zijn onwil om te begrijpen. Daar heeft u nog een kleine uitbreiding.

❖ *Waaruit komt de onwil voort?*

De onwil om te begrijpen komt voort uit de angst, dat men het opgebouwde imago van het "ik" hierdoor zal moeten veranderen of schaden. Want menig mens heeft de waan omtrent zichzelf zo zeer lief, dat hij daarvoor alle werkelijkheid van de wereld gaarne prijs geeft.

❖ *Is dat niet een beetje radicaal?*

Het is niet radicaal. Dan zou ik zeggen elke mens. Maar ik zeg menig mens. Maar zo radicaal, dat ik het elke mens wil aanwrijven, zal ik zeker niet zijn. Wel moet ik stellen, dat er voor elke mens een punt komt, waarop het hem zeer moeilijk zal vallen afstand te doen van zijn inzichten en meningen (dus van het beeld, dat hij zich van zichzelf heeft opgebouwd) en van zijn zelfrechtvaardiging om nieuwe feiten en waarden te accepteren.

❖ *Wat zoudt u antwoorden, als in een gesprek iemand u zegt niet in een God te kunnen geloven, die toestond dat men zijn ouders en verdere familie heeft vermoord?*

Mijn antwoord zou zijn: Een God, die dergelijke dingen niet zou toestaan, zou u niet toestaan mij deze vraag te stellen. Maar een God, die u de vrijheid geeft te denken, zoals u denkt, moet anderen ook de vrijheid geven te denken zoals zij denken en te handelen zoals zij handelen. Want u handelt op uw wijze even vaak verkeerd; en misschien heeft u onbewust anderen evenzeer schade en lijden toegebracht dan degenen, aan wie u verwijten zoudt willen maken. De vrijheid die u heeft is juist: hier op aarde te zijn zoals u wilt zijn of voelt te moeten zijn. Degenen, die uw ouders en familieleden hebben vermoord, hebben dat misschien ook gedaan, omdat zij meenden zo te moeten zijn. En dan kunnen wij dit betreuren en kunnen wij zeggen; Hun mening was volledig verkeerd, maar een God, Die u een vrije mening toestaat, moet het hun ook toestaan. Slechts indien u zonder vrije wil en zonder gevoelens in deze wereld verder zoudt willen gaan, zoudt u mogen stellen dat God ook anderen zou belemmeren hun waarheid en hun denken uit te drukken. Het is altijd weer hetzelfde antwoord, dat waarschijnlijk niet verstaan zal worden, omdat een ieder meent in datgene, wat hijzelf is en doet geheel gerechtvaardigd te zijn. En dan zitten we weer op dat punt wat ik daarnet reeds heb aangesneden. Menigeen heeft het beeld omtrent zichzelf als waan zo zeer lief, dat hij weigert nieuwe werkelijkheden te erkennen. Dat is begrijpelijk. Ik kan het vanuit mijn standpunt niet eens betreuenswaard noemen, want die mensen zullen vanzelf in nieuwe omstandigheden komen en leren. Ik kan alleen zeggen. Dit draagt bij tot misverstanden en onbegrip onder de mensen.

❖ *Ik miste in uw betoog nog het aspect van een zich evoluerende verwerkelijking van waarden, waardoor beperkingen door aanleg en omstandigheden een vergroting van de actueel mogelijke harmonie op de tijdslijn naar een latere wereld periode verschuift. Is er naast een verticale mogelijkheid van bereiking niet een horizontale langs de tijdspiraal?*

Dat is heel mooi en geleerd gezegd. Als ik het nu heel eenvoudig mag uit drukken; Alle genoemde mogelijkheden zullen voor de persoonlijkheid (het "ik") altijd bestaan en - mits aanvaard - kunnen voor dit "ik" een beleving van het ware Koninkrijk Gods inhouden. Maar er is in feite noch een horizontale noch een verticale weg. Dit is slechts onze projectie van een werkelijkheid, die wij eerst fase na fase kunnen leren aanvaarden. Zomin als er een projectie in de tijdslijn is, indien we uitgaan van de werkelijkheid van ons eigen wezen, dat tijdloos is. De tijd is immers slechts de opsomming van onze achtereenvolgende impressies. Omdat wij onze indrukken in een volgorde uitdrukken, stellen wij dat er tijd is. Maar zodra wij het geheel omvatten, erkennen wij dat er geen tijd meer is. Het verleden is altijd één moment, waarin het totaal der herinneringen vastligt, gerangschikt in tijd. Zien wij de toekomst als een tijd, die gaat evolueren? Welneen, het is de mogelijkheid in onszelf, die wij echter deel na deel realiserende wederom als een tijd scala zullen uitdrukken. Op grond hiervan het antwoord: Indien u door stoffelijke of andere omstandigheden op dit moment niet tot de juiste harmonie in staat denkt te zijn, komt dit niet voort uit het feit, dat u later van een harmonische evolutie dat geluk zult bereiken, maar volgt het uit het feit, dat u uw werkelijk vermogen tot vreugde en beleving verkeerd zoekt of interpreteert, zodat u door het onmogelijke als noodzaak te stellen het mogelijke voorbijgaat en zo de ware vreugde des levens, die u ook vandaag deel kan maken van het werkelijke Rijk Gods in feite terzijde stelt.

❖ *Ik had op het oog de evolutie.*

Evolutie is de heerlijke droomverklaring van opeenvolgende processen, die alleen geldt binnen een besef als dat van de mens en voor een situatie als dit beperkte deel, zelfs van de stoffelijke werkelijkheid dat voor hem kenbaar is.

❖ *Er is toch ook een groei in de geest?*

Met andere woorden: u zegt: een klein bolletje kan een groot bolletje worden. Maar ik zeg; de formule, waarmee de inhoud van een bol wordt aangegeven, zal altijd dezelfde blijven. Ik beschouw dus de kernwaarde, de altijd passende waarde, de eeuwigheidswaarde als het enig werkelijke. U daarentegen wilt liever spelen met opeenvolgende bolletjes, die dan groeien, waarbij u vergeet dat u weliswaar in het bolletje een andere maat toepast, maar zodra het voor de menselijke geest gebruikt wordt, is nu de vraag alleen maar: Wordt de geest nu wijder of krimpt het maatje?

❖ *Kunt u nog nader toelichten hoe sterk storende, belemmerende omstandigheden als acute verhongering, deportatie, vervolging en oorlog op rekening van onze beperking moeten worden geschreven om ook hierin het Rijk Gods te ervaren? Geldt uw betoog dan niet eerder de gezapige burgerman en niet de ellendigen in de straten van Calcutta of op de velden van Vietnam?*

Er is te veel leed om uw visie hierop al te rechtlijnig te laten toepassen. Ten eerste: Deportatie, verhongering, de mensen op de velden van Vietnam. Hoe komen die in die toestand? Komen zij in die toestand, omdat zij hun innerlijke vreugde beleven of omdat ze dingen najagen, die voor hen in feite van geen belang zijn? Ten tweede; Waar komt die hongersnood in feite vandaan? Uit de natuur. Iemand, die in harmonie is met de natuur, weet dat. Hij kan zijn voorzorgen treffen en behoeft niet te verhongeren. Het is juist het niet reageren op het kenbare, het niet erkennen van de natuur, waardoor de ellende wordt geschapen. Deportatie. Deportatie komt schijnbaar voort uit invloeden als b.v. je verkeerde politieke instelling of het behoren tot een bepaald ras. In feite echter komt deportatie e.d. voort uit een tegengesteld gedragspatroon; met andere woorden: een niet-harmonische relatie. Wat dat betreft, zou ik u willen herinneren aan iets heel eigenaardigs. Weet u, dat in het Duitsland waar ze zoveel Joden hebben vermoord, een aantal Joden lange tijd (ik meen tot eind 1943) als rustige, geëerde ere-ariërs hebben geleefd? Hoe denkt u dat dat kwam? Deze mensen waren nu toevallig harmonisch met de heersende macht. Er zijn dus wel degelijk mogelijkheden om die dingen te veranderen. Maar als een mens zou leven in de vreugde van het bestaan en de beperking zou afwijzen, dan zou hij weliswaar in conflict komen met de anderen, maar dit conflict zou bij de anderen liggen; want de mens, die de vreugde weet te vinden in alle dingen, kan ook in wat voor u nood, lijden of pijn lijkt, vreugde vinden. Er zijn mensen, die in pijn (in lijden dus) een zekere vreugde ervaren. Er zijn mensen, die in de zekerheid, dat zij aan een pijnlijke ziekte zullen sterven, voor het eerst de vreugde van het zelfbestaan beginnen te ondergaan, omdat ze losraken van allerhande verplichtingen, gebondenheden aan onbelangrijke dingen in het leven. Daaraan kijkt u voorbij en daarom stel ik; Een dergelijk leed is zeker niet de belemmering voor de realisatie van het door mij

gestelde. Integendeel, juist dit vele leed op aarde bewijst hoe noodzakelijk het is, dat er tenminste een paar mensen meer beginnen te leven in deze vreugde, waardoor zij met God leven (in het werkelijke Rijk Gods), ook wanneer anderen dan hun onaantastbaarheid e.d. aan toeval of aan andere manipulaties zullen toeschrijven. Want wie behoort tot het Rijk Gods kent een bescherming, waardoor hij niet zal ondergaan wat door hem niet als een vreugdevolle noodzaak wordt erkend. Dat ziet u over het hoofd. U gaat uit van het feit: er is veel onrecht op de wereld. Mijn antwoord is: Dit onrecht wordt juist geschapen door de mentaliteit, door de hokjesgeest, waaraan de mens zich niet kan onttrekken.

U zegt; Er zijn vele natuurrampen, waaraan de mens zich niet kan onttrekken. Ik zeg: Wanneer dieren er zich wel weten te onttrekken, behalve de stomme huisdieren, die van de nog stommere mensen afhankelijk zijn in dergelijke gevallen, zou de mens dan niet kunnen weten waar hij zou moeten gaan? De mens kan zeker weten wat goed is en wat niet. Hij kan ontvluchten, maar veel vaker nog kan hij overwinnen. Maar dan moet die mens terugkeren tot een realiteit van bestaan en moet hij niet gaan leven in allerhande waantoestanden. De oorlog in Vietnam is het resultaat van de droevige waan dat men meent, dat de mens alleen goed kan leven binnen een bepaald systeem; terwijl elk systeem op den duur alle menselijkheid in de mens aan het verstikken is. Als u dat nagaat in de wereld, dan zult u zien dat ik gelijk heb. De mensen spreken over hongersnood als iets verschrikkelijks, maar ze realiseren zich niet dat zij zelf de noodzaak van dergelijke rampen stimuleren, doordat zij het ongezonde, het zieke, zonder enige beperking voortbrengen en het werkelijk gezonde en goede aan beperkingen onderwerpt. Mag ik u een aardig voorbeeld geven? In Nederland wordt ongeveer 27% van wat er voor onderwijs aan de jeugd is uitgetrokken uitgegeven aan bijzondere voorzieningen voor mensen, die minder ontwikkeld zijn, die b.v. avondschoon nodig hebben; voor kinderen, die op de een of andere wijze moeilijk kunnen leren of die lichamelijke deformiteiten hebben. Er wordt nog niet 1 % uitgegeven om degenen, die beter kunnen leren, die genialer zijn dan de norm, de gelegenheid te geven ook hun mogelijkheden ten volle te realiseren. Is dat geen dwaasheid? En toch, indien iedere mens in het leven al leen maar in het leren, dus door het onderwijs, zou kunnen evolueren niet volgens een leerplan maar doodgewoon volgens zijn eigen capaciteiten, dan zouden er geniale mensen te over zijn. Dan zouden er vele mensen misschien niet leren lezen, die nu wel kunnen lezen, maar die mensen gebruiken het ten slotte toch maar om hoogstens Dick Bos te lezen of iets dergelijke of een plaatje met oh, au, oe; en dat lijkt me nu werkelijk verspilling. Zo wordt er veel van wat waardevol en gezond is in de mensheid verspild door het vertroetelen van het zwakke. Het zwakke heeft recht op bescherming; maar het te willen opheffen tot een gelijkwaardigheid is een dwaasheid, die je pas beseft als je weet dat het zwakke - ook in zijn zwakheid en juist door het blijven bestaan daarvan - een vreugdevolle functie kan hebben binnen de totaliteit. Maar dat elk bevorderen van het zwakke tot deel van de normaliteit een aantasting is van die normaliteit, van het geluk, van de norm en van het zwakkere; en gelijktijdig vaak de onmogelijkheid inhoudt van de ontwikkeling van het sterkere dat de lasten voor beiden zou kunnen dragen. Dat is nu een doodgewoon voorbeeld. Dat verstaat u. Kunt u dan niet verstaan, dat alle leed en alle ellende eenvoudig kunnen vervluchtigen voor de mens, die in een totaliteit leeft, waarin alles positief gestalte krijgt, waarin alles een vreugde is en waarin door de harmonie met de totaliteit de mens ook leeft op de juiste manier, op de juiste plaats, op het juiste moment.

❖ *Ik geloof (onverstaanbaar)*

Een slachtoffer, dat zich tuk laat nemen, is niet onschuldig.

❖ *Het kan een kind zijn.*

Een kind is niet onschuldig, als het zich tuk laat nemen. Het enige is dit: de consequenties zijn vaak veel groter dan de feiten in uw ogen zijn omdat u die samenhang niet ziet, gaat u spreken over onschuldig dit of dat. Laat mij u één ding vertellen, een kind, dat voor een koekje met een vreemde man meegaat en dan wordt vermoord, heeft dit zelf mede veroorzaakt, want het kind is ertegen gewaarschuwd. Nu kunt u zeggen: dat staat in geen verhouding. Geestelijk gezien zou het moeten zijn: als dit kind heeft geleerd gelukkig en juist te leven, dan zal het ook leren afwijzen wat niet harmonisch is; dan zal het niet meegaan.

❖ *Het lijkt me, dat daar een enorme intuïtieve ontwikkeling en helderziendheid voor nodig is.*

Die ontwikkeling heeft het kind, totdat het door de ouderen met al hun wijsheid wordt verpest; noem me niet kwalijk dat ik het zeg. Een jong kind, een baby, heeft die gevoeligheid. Een kind van 1 á 2 jaar heeft een zeer sterk en uitgesproken reactie op de mensen en kiest. Maar een

kind van 5 jaar doet dat niet meer. Dan is de gevoeligheid grotendeels al weg. En als het eenmaal op school is, heeft het helemaal geen onderscheid meer. Alleen omdat uw systeem zoveel belangrijker is dan Gods werkelijkheid; omdat die innerlijke waarde (dit je waarmaken, dit leven in vreugde) die Gods werkelijkheid is voor jullie zo lastig is, omdat je er geen systeem voor kunt maken, geen rekeningen voor kunt uitschrijven en geen belastingen op kunt heffen.

❖ *Naar aanleiding van Vietnam wil ik nog eens vragen: zoals zo'n toestand zich daar ontwikkelt enz. enz,*

Zijn leeftijd. Het feit, dat hij de bestaande orde zover heeft geaccepteerd, dat hij zich in het schema heeft ingevoegd. Het schema, dat bij de Amerikanen is; geld verdienen en status verwerven. Het zijn goede Amerikanen. Maar dit is ergens een basis; en die wordt de jeugd ingepompt; voor de rest plezier hebben. Maar het eigenaardige is, dat er jonge mensen zijn, die de dienst weigeren. Niet op de spectaculaire protestmanier zoals sommigen het willen uitbuiten, maar die eenvoudig zeggen: Neen. En die gelukkig zijn, ook al wordt het hun dan wel eens moeilijk gemaakt. Zoals er negers zijn, die worden mishandeld, omdat ze vreedzaam protesteren in plaats van gewelddadig; en die toch een innerlijke vreugde vinden, zelfs in die mishandelingen, omdat zij daardoor voelen dat ze zijn, dat ze leven. U bekijkt de zaak verkeerd. U zegt: Wij moeten alle voor anderen onaangenaam schijnende waarden vermijden. Neen. Maar we moeten zeker zijn, dat hetgeen wij doen zo zinvol is, dat hierdoor de vreugde in ons blijft voortbestaan. We moeten nooit een ander vragen te offeren en te betalen, maar we moeten het zelf doen. Dat is dus de grote fout in Vietnam volgens mij, dat iedereen de ander vraagt om de rekening te voldoen. Zelfs de Zuid-Vietnamezen. Zij vragen de Amerikanen, of ze nu eigenlijk niet een beetje meer kunnen inzetten, want dan kunnen zij hun troepen meer sparen. En de Viet-Kong vragen heel eenvoudig van de dorpen trouw te zijn, belasting te betalen, troepen te leveren. En als ze het niet doen, dan zullen zij hen vermoorden, want die anderen moeten helpen. Maar degenen, die werkelijk van belang zijn in de Viet-Kong, komen niet zo vaak in gevaar. We willen nog helemaal niet praten over Vietnam, waarbij het alleen maar gaat om het aanzien, om het gezicht, om de macht. Hier wordt desnoods een heel volk opgeofferd aan status; maar daar kijkt men rustig overheen. Dan zegt men: Wij moeten vechten voor recht en voor waarde. Amerika wil graag vrede sluiten, indien dat op een eerbare manier mogelijk is. Kun je eerzaam een einde maken aan een niet eerbare strijd? Ik geloof niet, dat dat mogelijk is, voor geen van beide partijen en daar om zullen ze nog even blijven doorzetten.

❖ *Ik vraag me toch af wat de levensvreugde moet zijn van deze kleine burger van Vietnam, die al dat geweld over zich heen ziet gaan.*

Eén van zijn intense vreugden is vaak - al kunt u dat misschien niet begrijpen - dat hij nog leeft. Natuurlijk zijn er dan mensen, die zeggen; Is dat dan zo veelwaard? Ja. Omdat zij hebben geleerd te leven met wat u nog angst noemt en juist daardoor meer vreugde putten uit een enkele bloem of uit een handjevol rijst dan u uit een jaarsalaris extra. Omdat voor hen leven op dit moment ofwel een kiezen is voor een verzadigd zijn van haat, dan wel een plukken van elk ogenblik als een kostbaarheid. Geloof me, degenen, die dat leren doen, leven meer in Gods werkelijkheid dan u allemaal. En wat meer is, het zijn juist deze mensen, die steeds weer ontkomen aan de rampen hun door de Viet-Kong, Viet-min of anderen toegedacht. Zij zijn het, die leven in een delta, die anders allang ontvolkt zou moeten zijn. Zij zijn het, die daar nog vruchtbaarheid vinden, die nu nog rijst ver bouwen en die - terwijl u denkt dat ze ongelukkig moeten zijn - toch elke dag weer de kostbaarheid van het bestaan plukken met een simpele vreugde, die voor een westerling en misschien zelfs voor hun eigen mensen ondenkbaar is. Maar hoe kan ik u dat uitleggen? U kunt alleen maar de buitenkant zien.

❖ *Het leven aan de buitenkant moet heel vaak in een vlucht verkeren.*

Neen, omdat u niet meer hoeft te vluchten, zodra u in de werkelijkheid leeft. Dan vlucht u niet meer; dan gaat alles wat niet reëel is, wat dus behoort tot een schijnwereld of daarvan de uitdrukking is, langs u heen. Maar hoe kan ik u dat duidelijk maken? Want dat is onrealistisch gesproken. Nou, dat moet geen zinnig kunnen begrijpen; dat is waanzin! Vandaar dat het alleen de dwazen op deze wereld zijn, maar dan Gods dwazen, die de ware vreugde van het leven nog kunnen plukken.

Dan mag ik de eindopsomming misschien nog geven, voordat u tot een oordeel komt. Kijk eens, wat wij nu allemaal hebben besproken, klinkt - dat geef ik graag toe - voor de meesten

van u niet erg werkelijk. Maar terwijl u voor uzelf dit alles als niet-realistisch en als eigenlijk toch niet mogelijk in onze maatschappij verwerpt, geloven de meesten van u wel in het Kerstkind. Moet u eens even nadenken: Een kind, bevattend de hoogste krachten uit de hemel, wordt geboren in een stal. Waarom tenminste niet in een behoorlijke herberg? Neen, in een stal. Ja, dat was symbolisch. Goed, voor het Kind was het niet erg, het lag helemaal niet te huilen van de kou, het was een zoet kind en er was een os en een ezel voor centrale verwarming. Dit kind werd geboren met de wetenschap en de opdracht te sterven aan het kruis. Gezellig, he, samen naar het kruis; goed voor u. Datzelfde Kind was dus bestemd om de mensen allerhande dingen te leren, waardoor tienduizenden gelovige, eenvoudige mensen levend zouden worden verbrand, neergeslagen, gemarteld en waardoor weer andere mensen door die gelovigen zouden worden gelegd op de martelbank of als heksen worden verbrand en gedood. Daarvoor kwam het Kind op de wereld. Het is Kerstmis. Het Kindeke is geboren. Halleluja, loof de Heer! Als u denkt, zoals u schijnt te denken in nut en nuttigheid, weet u wat u dan moet zeggen? Kerstfeest is gezellig, maar ik kots van dat verhaal van Jezus. Dit verhaal van een verwording, van een ongeluk dat al begint bij de geboorte, dat zich uitbreidt met dood en wordt tot een moordpartij, die vandaag de dag nog niet is afgelopen. Dan zoudt u zo moeten spreken. Maar u gelooft aan het heil. Misschien gelooft U, dat het Kind is gekomen om u een weg van leven te wijzen. Hoe u het ook bekijkt, bekijkt u het, maar dan moet er toch iets anders zijn. Iets anders, zoals in mijn betoog Gods werkelijke Rijk iets anders is dan uw verschrikkelijke wereld. Kijk, daar gaat het nu om. Ik heb helemaal niet geprobeerd u te vertellen, dat het goed gaat op de wereld. Ik heb u alleen maar verteld, dat de mens, die tot deze innerlijke vreugde behoort, die er steeds meer blijvend deel van kan zijn, dat die mens ontkomt; misschien niet aan wat u lijden noemt, maar aan de consequenties van dat lijden: n.l. het geslagen zijn en de ondergang. Jezus kan vreugdevol zelfs van het kruis herrijzen. Dat vindt u geen wonder, want het was Jezus. Maar ik zeg u: indien een dood noodzakelijk voor u zou zijn, zoudt u die vreugdevol ondergaan, wetend waarom die noodzakelijk is. Dan zoudt u ook niet denken aan de consequenties van armoede, dood en pijn, of aan de consequenties van banden met maatschappij, gemeenschap of orde, die in gevaar komen. Dan zoudt u alleen denken aan de eeuwige inhoud der dingen. Als u Kerstmis viert, dan zou ik het toch maar niet doen vanwege dat Kind, dat - als u het goed bekijkt - toch ook maar een hoop herrie in de wereld heeft geschopt. Maar dan zou ik het wel willen doen voor een waarheid, die wordt geboren, die de mens kan brengen buiten het rijk van menselijke illusie en schijn, die hem kan confronteren met de werkelijke levende waarde, met het werkelijke Rijk van God. Als u het zo bedenkt, dan is Kerstmis de moeite waard en anders vrienden kom, klaagt u dan niet alleen over Vietnam. Somt u dan even het boek van de martelaren op, het aantal gedoodden door de Inquisitie, het aantal doden in godsdienstoorlogen (zoals de heilige oorlogen en de kruistochten), het misbruik van het Christendom in zelfs de laatste wereldoorlog. Somt u het allemaal even op en kijk hoeveel doden het heeft gekost, hoeveel leed en ellende het heeft voortgebracht. Als u dat allemaal heeft opgeteld en u kunt zeggen; en toch moet er iets zijn, dan kunt u mij misschien ook gelijk geven, als ik zeg: De vreugde van het bestaan, het vreugdevol beleven volgens je eigen mogelijkheden en met de beperkingen van je wezen, maar dan van je innerlijk wezen, als enige belemmering, is de werkelijke bewustwording. De werkelijke vreugde is de erkenning van de hemel op aarde en het beleven ervan. Dat is de eeuwigheid erkennen, zelfs in de menselijke tijd. En als u me wilt vergeven dat ik juist dit voorbeeld heb genomen, dan geloof ik dat ik u dankbaar mag zijn voor uw gehoor en uw geduld.

Ik hoop van mijn kant, dat ik u duidelijk heb gemaakt dat al lijkt alles wat ik heb gezegd wel een beetje ver weg te liggen, dat ik u meer waarheid heb verteld dan uw kranten, politici en priesters vandaag de dag, want ik heb u geconfronteerd met de bestaande werkelijkheid: het werkelijke Rijk Gods, ook hier op aarde en nu aanwezig. En als u de weg niet kunt vinden, dan lijkt het me goed eerst eens naar uzelf te zoeken, want als je je ware "ik" vindt en dit waarlijk durft beleven volgens je besef van hogere waarden, dan vind je ook het werkelijke Rijk Gods.